

Rudolfinská Praha v detailech Sadelerova prospektu (2)

Výřez z prospektu Jiljího Sadelera s detailem vyobrazení kaple Božího těla na Karlově náměstí. V zadním plánu výjevu se objevuje zástavba východní strany náměstí, přerušená průhledem do Ječné ulice. Poblíž západního vstupu do kaple jsou vyobrazeny skládky dříví, což odpovídá dobovým realitám. Tato část náměstí sloužila jako trh se dřevem a výrobky z něj. Při spodní hraně výřezu vyčnívá věž Zderazského hradu a vlevo (s číslem 104) vidíme věž zaniklého kostela sv. Václava.

Rudolfinská Praha v detailech Sadelerova prospektu (2)

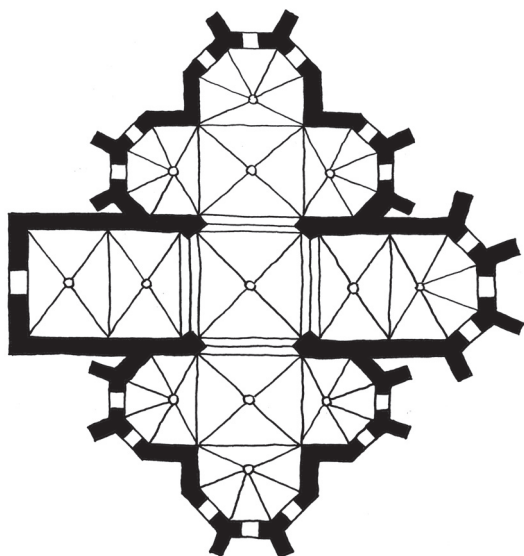
Pomyslnou procházku Prahou podle prospektu Jiljího Sadelera z počátku 16. století zahájíme u jedné pozoruhodné a trochu tajuplné sakrální stavby. Je to pohled na kapli Božího těla, která stávala zhruba uprostřed Dobytčího trhu (Karlova náměstí). Dodnes není jisté, zda kaple půdorysně navazovala na špalíček domů na náměstí, byla situována v ose Ječné ulice či v ose celého náměstí a jaké měla vlastně rozměry. Byla patrně zbudována v letech 1382–1393 z iniciativy poněkud záhadného bratrstva, v jehož znaku byla obruč se zavěšeným kladivem. Šlo velmi pravděpodobně o věžovitou stavbu, obklopenou věncem kaplí. Kamenná stavba kaple byla zbudována v místě, kde již od roku 1354 stávala dřevěná věž, sloužící k vystavování svatých ostatků.

Vyobrazení kaple na Sadelerově prospektu působí velmi věrohodně. Je dobře čitelná ohradní zeď hřbitova, vstupní brány i zajímavé stavební detaily – např. opěráky na nároží kaplí. K severnímu průčelí vstupní části je na vedutě přistavěna (nepochybně dodatečná) přístavba snad sakristie a nějakého obydlí (budova má komín, snad i pavlač a prevet). Nad polygonálním závěrem na východní straně (směrem k Ječné ulici) je čitelně zakreslen štíhlý sanktusník, zdůrazňující pravděpodobné umístění presbytáře.

Při hodnocení grafiky musíme však zohlednit ještě dva faktory. Je to jednak výšková, ale i šířková proporce budovy. Vůči dimenzi Karlova náměstí se jeví kaple příliš velká. Připomeňme, že Karlovo náměstí je asi 150 metrů široké. Pokud by byla kaple zakreslena proporčně vůči ploše náměstí, musela by mít délku okolo 40 metrů. To je ovšem vyloučené, reálnější je spíše rozměr okolo 20 m (cca 40 metrů je např. šířka presbytáře katedrály sv. Víta). Na vedutě je podobně nadsazená i výška objektu, kaple musela být asi o jednu třetinu nižší, než jak to vidíme na grafice. Zkreslení rozměrů není v žádném případě chybou kreslíře nebo rytce. Jde o vědomé a téměř nutné modifikování rozměrů významných budov, které provádějí všichni vedutisti, v zájmu celkového vyznění panoramatu. Pokud by totiž zakreslili dominanty ve skutečných proporcích, výsledný obrázek by působil velice ploše a nevýrazně. Kaple byla odsvěcena a zbořena roku 1789.

Průvodní text, sken předlohy, obě doprovodné ilustrace a jejich grafickou úpravu provedl Ondřej Šefců.

Pro skenování byla využita veřejně dostupná reprodukce: Filip VAN DEN BOSCHE / Johann WECHTER / Egidius SADELER: Velký prospekt Prahy z r. 1606. 2 listy (1. levá polovina prospektu, 2. pravá polovina, každý list 33 x 93,5 cm), tisk Severografia 5, Děčín, vydal Odeon, Praha 1973.

Půdorys kaple Božího těla (dle Václava Mencla). Hypotetická rekonstrukce vychází z vyobrazení Sadelerova prospektu a dobových zpráv. Hlavní vstup do kaple byl od západu (směrem k Vltavě), další asi od jihu. Existenci zaklenutí dokládají vnější opěráky, čitelné na všech dochovaných vyobrazeních kaple (kresba O. Šefců, 2010).

Volná kresebná rekonstrukce možné podoby kaple na konci 14. století, zpracovaná dle Sadelerova prospektu. Pohled je situován od jihozápadu, vlevo je zakreslen hlavní vstup do kaple v západním průčelí. V pozadí je naznačena zástavba mezi Ječnou a Žitnou ulicí (kresba O. Šefců, 2010).